

Reykjavík 24. nóvember 2011

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Umsögn Barnaheilla - Save the Children á Íslandi um frumvarp til laga um breytingu á lögum um grunnskóla, nr. 91/2008, með síðari breytingum. Pingskjal 156 — 156. mál.

Barnaheill - Save the Children á Íslandi leggja áherslu á þá grundvallarreglu barnaréttarins og barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna að ávallt beri að hafa hag og þarfir barnsins að leiðarljósi þegar málefni þess eru ráðin, sama hver þau eru. Samkvæmt barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna, sem íslensk stjórnvöld hafa staðfest, skulu öll börn njóta sömu réttinda, óháð stöðu þeirra og foreldra þeirra. Öll börn eiga rétt á grunmenntun án endurgjalds og menntun á að gefa börnum tækifæri til að þroskast á eigin forsendum. Samkvæmt 4. grein sáttmálans eiga aðildarríki að tryggja börnum þau réttindi sem hann kveður á um.

Á undanförunum áratugum hefur verið gert stóráttak í menntamálum á Íslandi, skólaganga lengst, tímum fjölgað og menntunarstig þjóðarinnar hefur hækkað. Íslenska skólakerfið hefur því smám saman verið að nálgast það sem best gerist í þeim löndum sem við viljum miða okkur við. Samt sem áður er menntunarstigið enn þá lægra á Íslandi, brottfall úr framhaldsskóla er hvað mest miðað við nágrannalöndin og enn er kennslustundafjöldi minni en í nágrannalöndunum. Brottfall úr framhaldsskóla má ekki síst rekja til þess að börn fá ekki þá þjónustu sem þau þurfa og eiga rétt á í grunnskóla og koma því með ónógan undirbúning í framhaldsskóla.

Á undanförunum árum hefur grunnskólinn átt í vök að verjast. Sveitarfélög hafa skorið niður þjónustu og hefur það ekki síst bitnað á þeim börnum sem síst skyldi, s.s. þeim börnum sem þurfa sérkennslu eða annan stuðning. Jafnframt hefur gæsla í frímínútum verið skert. Mjög líklega munu afleiðingar þessa niðurskurðar koma í ljós að nokkrum árum liðnum og þá sem aukin útgjöld á öðrum sviðum samfélagsins, s.s. í félags- og heilbrigðisþjónustu. Barnaheill - Save the Children á Íslandi hafa margoft bent á mikilvægi þess að standa vörð um menntun barna. Slíkt er ekki síst mikilvægt á tímum samdráttar. Slíkt hefur mikið forvarnargildi, sem mun skila sér síðar.

Barnaheill - Save the Children á Íslandi telja því mjög varhugavert að veita sveitarfélögum og öðrum rekstraraðilum grunnskóla heimild á skólaárunum 2011–2012 og 2012–2013 til að stytta vikulegan kennslutíma hvers nemanda í 8.–10. bekk um allt að 200 mínútur (14%), í 5.–7. bekk um allt að 160 mínútur (11%) og í 1.–4. bekk um allt að 120 mínútur (10%). Barnaheill - Save the Children á Íslandi vilja jafnframt benda á að skólaárið 2011-2012 er nú hálfnað og óeðlilegt að ætla grunnskólum að breyta skipulagi sínu og skera niður kennslutíma á miðju skólaári.

Að mati samtakanna hefur fyrirhuguð skerðing í för með sér mismunun á börnum eftir því hvenær þau eru í grunnskóla og jafnframt hvar þau eru stödd á grunnskólagöngu sinni þar sem niðurskurður er mismikill eftir aldurstigum. Ef áformað er að bæta nemendum þennan kennslumissi upp seinna, þá er ljóst að þeir nemendur sem eru í 9. og 10. bekk fá slíkt aldrei bætt. Nemendur sem ljúka grunnskóla á næstu árum munu þá koma í framhaldsskóla með minni undirbúning en þeir nemendur sem luku námi vorið 2011 eða fyrr. Slíkt telja Barnaheill - Save the Children algjölega óásættanlegt.

Barnaheill - Save the Children á Íslandi gera jafnframt athugasemdir við eftirfarandi atriði í frumvarpinu:

- 1. Þá má nefna að niðurgreiddar eða ókeypisskólamáltíðir eru ekki lögbundnar, en hafa margvíslega þýðingu. Innheimta fulls eða aukins kostnaðar á skólamáltíðum*

mundi augljóslega verða mjög íþyngjandi fyrir efnaminni fjölskyldur, á tímum þegar víða þrengist um í búi fólks.

Barnaheill - Save the Children á Íslandi telja varhugavert að líta á niðurgreiddar skólamáltíðir sem skiptimynt fyrir menntun. Samtökin gera sér grein fyrir því að umræddar niðurgreiðslur eru mikilvægar ekki síst fyrir efnaminni fjölskyldur, en telja að fremur eigi að leysa þeirra vanda á öðrum vettvangi.

- 2. Gert er ráð fyrir að sveitarfélög setji fram ákveðnar mótvægisáðgerðir til þess að draga úr áhrifum vegna skerðingar vikulegs kennslutíma með sérstakri áherslu á yngsta aldurstigið og heildarskólatíma þess.*

Barnaheill – Save the Children á Íslandi telja mjög óljós hvað átt er við með þessu. Ef verið er að tala um gæslu fyrir yngstu nemendurna, þá er ljóst að slíkt er ekki mótvægisáðgerð vegna skerðingar á kennslu og menntun.

- 3. ...Með því móti sparast ýmis kostnaður, svo sem skólaakstur, þrif á skólahúsnæði, rekstur mötuneytis og fleira sem er til viðbótar launakostnaði.*

Samtökin telja að hægt sé að endurskipuleggja og hagræða hvað varðar þrif, rekstur mötuneytis og skólaakstur án þess að skerða kennslu.

- 4. Að því gefnu að um sé að ræða tímabundna heimild má með samstilltu átaki, aðhaldi og eftirfylgni tryggja að þessi útfærsla bitni ekki á gæðum í skólastarfi.*

Barnaheill - Save the Children á Íslandi telja fráleitt að ætla að skerðing á kennslu muni ekki bitna á gæðum skólastarfs.

Barnaheill - Save the Children á Íslandi leggja áherslu á að menntun er lykillinn að velferð og framtíð hvers samfélags og leggja til að frumvarpi til laga um breytingu á lögum um grunnskóla, nr. 91/2008, með síðari breytingum verði vísað frá.

Virðingarfyllst

f.h. Barnaheilla - Save the Children, á Íslandi

Petrína Ásgeirsdóttir
framkvæmdastjóri